

Mirosław Jonakowski

Lubieszewo, st. 2, gm. Nowy Dwór
Gdański, woj. elbląskie, AZP 15-47/14

Informator Archeologiczny : badania 30, 171-173

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Nie stwierdzono warstwy kulturowej. Odsłonięto 4 obiekty mieszkalne i jamę śmietnikową po wybranej glinie. W obiektach znaleziono ułamki ceramiki, kości zwierzęce i żuźle żelazne. Luźne materiały (ceramika) należą do kultury lendzielskiej z okresu neolitu.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Instytucie Archeologii i Etnologii PAN Oddział w Łodzi. Wyniki badań zostaną opublikowane w zbiorczym opracowaniu badań na trasie gazociągu. Badania nie będą kontynuowane.

Kurowo, st. 4, 5, 6,
gm. Gozdowo, woj. płockie

patrz: wczesne średniowiecze

Kwietniewo, st. 2,
gm. Rychliki, woj. elbląskie

patrz: wczesne średniowiecze

Legionowo, st. VII,
gm. loco, woj. warszawskie

patrz: środkowa i późna epoka brązu

LEPSZE, st. 20,
gm. Zakrzewo,
woj. wrocławskie,
AZP 46-44/90

- osada kultury lużyckiej (okres halszacki C)
- osada kultury przeworskiej (starszy okres wpływów rzymskich)

Ratownicze badania wykopaliskowe na trasie gazociągu tranzytowego Rosja-Niemcy, przeprowadzone przez mgr. Marka Olędzkiego (Stowarzyszenie Naukowe Archeologów Polskich Oddział w Łodzi). Pierwszy sezon badań. Przebadano powierzchnię 1528 m².

Uchwycono południowo-zachodni skraj osady. Odkryto relikty dwóch budynków mieszkalnych, 32 jamy gospodarcze, 60 dołków postłupowych i kotlinkę dymarską. Zinventaryzowano kilkaset fragmentów ceramiki (120 pozycji inwentarzowych), w tym sporo do wyklejenia (misy, wazy). Wśród naczyń wystąpiły egzemplarze od miniaturowych po potężne zasobowce o kilkudziesięciocentymetrowej wysokości. Badania nie będą kontynuowane.

LINIE, st. 24 (GAZ 92),
gm. Pniewy,
woj. poznańskie,
AZP 50-20/107

- ślady osadnictwa neolitycznego
- ślady osadnictwa kultury lużyckiej (środkowa epoka brązu – wczesna epoka żelaza)
- osada kultury przeworskiej (okres wpływów rzymskich)
- ślady osadnictwa wczesnośredniowiecznego
- ślady osadnictwa późnośredniowiecznego
- ślady osadnictwa nowożytnego

Ratownicze badania wykopaliskowe na trasie gazociągu tranzytowego Rosja-Niemcy, przeprowadzone przez mgr. Marka Wróbla przy współpracy mgr. Zbigniewa Lissaka (Ośrodek Naukowo-Konserwatorski PKZ sp. z o.o. w Poznaniu). Finansowane przez EuRoPol Gaz SA w Warszawie. W zachodniej części stanowiska, w ramach wykopu oznaczonego nr II, o wymiarach 13 x 163 m, przebadano powierzchnię 2106 m².

Odkryto 24 obiekty, które określono jako pozostałości osadnictwa z okresu wpływów rzymskich (kultura przeworska). Były to głównie obiekty gospodarcze z niewielką liczbą materiału ceramicznego. W ich wypełniakach znaleziono także polepę, węgle drzewne i kości zwierzęce. Ponadto zarejestrowano ślady kultury lużyckiej (4 fragmenty naczyń) oraz osadnictwa neolitycznego (2 odlupki i okrzesek). Znaleziono także nieliczny materiał ceramiczny z późnego średniowiecza i nowożytności, który łączyć można z uprawą roli.

Materiały i dokumentacja przechowywane są czasowo w Ośrodku Naukowo-Konserwatorskim PKZ sp. z o.o. w Poznaniu.

Badania zakończono do czasu budowy drugiej nitki gazociągu.

Lipnica, st. 42,
gm. Szamotuły, woj. poznańskie

patrz: neolit

LUBIESZEWO, st. 2,
gm. Nowy Dwór Gdański,
woj. elbląskie,
AZP 15-47/14

- osada neolityczna
- osada kultury pomorskiej (wczesna epoka żelaza)
- cmentarzysko kultury oksywskiej i wielbarskiej (młodszy okres przedrzymski – okres wpływów rzymskich, fazy A₂-C₂)
- osada wczesnośredniowieczna i średniowieczna (XII-XIV w.)

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone przez mgr. Mirosława Jonakowskiego (PSOZ Elbląg). Finansowane przez PSOZ. Trzeci sezon badań. Stanowisko było badane sondazowo przez K. Walentę (Katedra Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego) w 1967 r. oraz ratowniczo przez J. Podgórskiego (Muzeum Archeologiczne w Gdańsku) w 1992 r. (8 wykopów w narożnikach północno- i południowo-zachodnim oraz na krawędziach wybieżysk piasku, łącznie ok. 4,5 ara), następnie w latach 1995–1996 (8 wykopów w części wschodniej – ogółem około 7,5 ara).

W trakcie trzech sezonów ratowniczych badań wykopaliskowych (1992, 1995, 1996) odsłonięto blisko 40 grobów ciałopalnych i szkieletowych, datowanych od I w. p.n.e. do II w. n.e. (nieprecyzyjność liczby grobów wynika z faktu znacznego zniszczenia stanowiska oraz przemieszania stratygrafii, co w kilku przypadkach uniemożliwiło zarówno wyodrębnienie zarysów jam grobowych, jak i jednoznaczne określenie funkcji obiektów) oraz kilkanaście obiektów osadniczych z okresu schyłkowego neolitu, wczesnej epoki żelaza i wczesnego średniowiecza. Wśród grobów kultury oksywijskiej na szczególną uwagę zasługują: jamowy grób wojownika, zawierający miecz jednosieczny, umbo, kłamrę zawiaskową i liczny materiał ceramiczny, oraz duży, jamowy grób podwójny, zawierający ozdoby kobiece (dwie zapinki i bransoletę) oraz elementy uzbrojenia i wyposażenia wojownika (grot i tok oszczepu, okucia pochwy miecza, nity od umbra, nożyk sierpikowaty i kłamrę zawiaskową). Niezwykle ciekawym elementem jest brązowa zapinka z dolną cięciwą, taśmowatym kabląkiem i nóżką zakończoną guzkiem, określaną mianem typu Jezerine. Uznaje się, że zapinki takie wywodzą się z tradycji celtyckich i stanowią element charakterystyczny dla nowo utworzonych prowincji rzymskich; na terenie Imperium datowane są na okres 30–20 r. p.n.e.; tutaj wystąpiła ona w zespole z drugą zapinką (żelazna fibuła typu N). Z kulturą oksywijską związane są również, znalezione zarówno w grobach, jak i luzem, bez kontekstu, inne elementy uzbrojenia oraz wiele ozdób, głównie stroju kobiecego. Grupę broni tworzą: drugi miecz jednosieczny (mocno zwinięty), fragment miecza dwusiecznego, umbo stożkowate i fragment innego, nieokreślonego typu, kilka grotów i toków oszczepów, okucia pochwy miecza oraz imacz tarczy. Grupę ozdób stanowią przede wszystkim zapinki żelazne oraz brązowe typów od D/E do O, różnego rodzaju żelazne i brązowe kłamry do pasa (jedno-, dwu- i trzyczęściowe oraz pierścieniowe) i bransolety. Odrębną kategorię znalezisk tworzą pojedyncze egzemplarze przedmiotów toaletowych (brzytwy) oraz narzędzi (nożyce). Wśród ozdób na uwagę zasługuje grupa pięciu zapinek żelaznych typu jastorfskiego, z których najciekawszy jest egzemplarz z pogrubionym, brązowym kabląkiem. Całość materiału związanego z kulturą oksywijską należy datować na okres od fazy A₂ (zapinki typu D/E, typu jastorfskiego) do faz A₃–B₁ (zapinki typu N, O, A 19).

Najciekawsze materiały związane są z kulturą wielbarską. Do najbogatszych grobów tej kultury należy zaliczyć 2 szkieletowe groby kobiece, zlokalizowane na przeciwległych skrajach cmentarzyska (odkryte najdalej na zachód i na wschód). Pierwszy, oznaczony roboczo nr 10, odkryty został w 1992 roku. Kobieta ułożona była na wznak, wzdłuż osi północ-południe, z niewielkim (30°) odchyleniem w kierunku północny zachód-południowy wschód. W skład jego wyposażenia wchodziły: kolia z bursztynowych paciorków ósemkowatych, przeplatanych małymi paciorkami szklanymi (przekładki), dwie srebrne zapinki typu Monstruoso – bogato zdobione pierścieniami, z wysoką pochewką, dwoma pierścieniami na szczycie kabląka i z języczkiem w jego dolnej części (na wysokiej pochewce, na języczku jednej z zapinek zachowana złota blaszka z przedstawieniem twarzy ludzkiej), zapinka brązowa A 161, zapinka srebrna A 168, trzy srebrne pierścienie, fragment brązowej sprzączki, fragmenty (blaszki z nitami) zniszczonej skuwki, 10–14 glinianych guzków, wisiorek wiaderkowaty oraz, znalezione w niewielkiej odległości na północny zachód od głowy, dwa małe naczynka i fragmenty dwóch zniszczonych zapinek brązowych. Drugi grób, odsłonięty w 1996 r., zawierał: dwie przystawki (jedna w drugiej), trzy brązowe wisiorki koszyczkowate, dekorowane srebrną blaszką z inkrustacją złotem, dwie brązowe zapinki wariant typu A 163, dwie brązowe sprzączki do pasa (mała i duża), przęślik gliniany oraz kilka brązowych nitów ze zniszczonego grzebienia. Mniejsze z naczyń, kształtem zbliżone do stożkowatego pucharka, wykonane techniką toczenia na kole, o powierzchni dodatkowo czernionej i angobowanej, z rozbudowaną dekoracją na całej powierzchni, stanowi import lub naśladownictwo nadczarnomorskie. Oba groby, przede wszystkim na podstawie datowania zapinek, należy umieścić w końcowej fazie okresu C₂. Wśród pozostałych materiałów kultury wielbarskiej najciekawsze były zapinki: dwie fibule

norycko-panońskie – typu A 68 oraz A 236c (najwcześniejsze zabytki związane z tą kulturą), żelazna fibula z grzebykiem na główce, inkrustowana na główce srebrną blaszką dekorowaną ornamentem „sznurowym” oraz zdobiona na kabląku wtopioną siateczką z elektronu, srebrna zapinka z wysoką pochewką i podwójną sprężyną (jedna martwa), dekorowana czterema pierścieniami z perełkowatego drutu, brązowa zapinka ze sprężyną w kapturku, z grzebykami na nóżce i kabląku, z trąbkowato rozszerzoną główką i guzkiem na zakończeniu nóżki (wskazuje ona na kontakty z kręgiem zachodniobałtyjskim, a szczególnie z terenami Sambii). Z innych elementów wyposażenia grobowego wspomnieć należy jeszcze bransolety: fragmentarycznie zachowane żmijowate (brązowa i srebrna) i dwie sztabkowate, dekorowane na całej długości obwodu podwójnym pasem tłoczonych kropek.

Podsumowując, na stanowisku nr 2 w Lubieszewie poza pominiętymi tutaj materiałami związanymi z osadą późnoneolityczną, z wczesnej epoki żelaza i wczesnego średniowiecza, występują dwie fazy cmentarzyska, najprawdopodobniej bezpośrednio się ze sobą zazębiające, świadczące o nieprzerwanym użytkowaniu cmentarzyska od I w. p.n.e. co najmniej do końca III w. n.e. Duży stopień zniszczenia stanowiska uniemożliwia dokonanie pełniejszych i rozstrzygających uogólnień zarówno co do chronologii samego stanowiska (brak pewnych podstaw do datowania początku użytkowania cmentarzyska już na fazę A₁ oraz przeciągania tego funkcjonowania do IV w.), jak i „przenikania” się elementów oksywskich z wielbarskimi. Ze względu na niezwykle bogaty i interesujący materiał zabytkowy oraz długi okres użytkowania, stanowisko to należy do najważniejszych na obszarze Żuław.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w PSOZ w Elblągu.

Badania należy kontynuować do całkowitego ich zakończenia.

Lublin-Dąbrowa, st. 19

patrz: neolit

LUBOCHNIA, st. st. 12–13,
gm. Gniezno,
woj. poznańskie,
AZP 50–35 /173 i 174

- osada kultury amfor kulistych (neolit)
- ślady osadnictwa kultury lużyckiej (epoka brązu)
- osada kultury przeworskiej(?) i wielbarskiej (okres wpływów rzymskich, fazy B₂-C₁)
- ślady osadnictwa wczesnośredniowiecznego (koniec XI–początek XII w.)

Ratownicze przedinvestycyjne badania wykopaliskowe, przeprowadzone przez mgr. mgr. Czesława Strzyżewskiego i Justynę Mizerkę (Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie). Finansowane przez Urząd Gminy w Gnieźnie. Drugi sezon badań. Przebadano powierzchnię około 60 m².

Odsłonięto 24 obiekty, nieznacznie lub w dużej części zniszczone w trakcie robót wodociagowych; 22 pochodzące z osady kultury przeworskiej(?) – kultury wielbarskiej wystąpiły w rozrzucie około 290 x 120 m. Odkryto: piec do wypalania wapna, resztki budowli naziemnej, 16 palenisk i 6 jam. Piec miał wymiary 1,96 x 1,60 m i miąższość 1,34 m. Znajdował się w obrębie większej budowli kształtu prostokątnego i był zbudowany z kamieni okalających jamę, która zawierała bryły wapna zlepione z fragmentami dużego naczynia z końca II w. W budowli mieszkalnej (bez śladów słupów) długości około 4 m (północny zachód–południowy wschód), zachowanej szerokości 1,80 m i miąższości 0,24 m, odkryto ułamki ceramiki, polepę, kości zwierzęce oraz żuźle żelazne, poświadczające wytop żelaza na tym terenie. Poza uławkami naczyń glinianych ręcznie lepionych, często o powierzchniach gładkich i schropowaconych, a w jednym wypadku z ornamentem pól gładkich i zakreskowanych skośnie, znaleziono tylko oselkę z piaskowca oraz kości zwierzęce (bydła, jelenia i sarny). Podobnej ceramiki nie ma wśród materiału pochodzącego z wykopalisk na sąsiedniej osadzie kultury przeworskiej z późnego okresu wpływów rzymskich, zlokalizowanej na wschód od omawianego stanowiska. W dwóch jamach neolitycznych wystąpiły narzędzia krzemienne i kości zwierzęce, a w warstwach odkryto ułamki naczyń kultury amfor kulistych, kultury lużyckiej oraz z okresu wczesnego średniowiecza.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie.

Konieczny jest nadzór archeologiczny nad dalszymi pracami budowlanymi.